

Betænkning

over forslag til lov om folketingets ombudsmand.

(Afgivet af udvalget den 12. maj 1954).

Udvalget har afholdt 10 møder og herunder haft flere samråd med justitsministeren. Udvalget har desuden i et møde med folketingets udvalg for forretningsordenen drøftet affattelsen af instruks for ombudsmanden.

Man har særlig drøftet spørgsmålet om adgangen til at klage over en dommer og hans personale enten til ombudsmanden eller til den særlige klageret.

Efter formuleringen af undtagelsesbestemmelsen i forslaget § 1, stk. 1, 2. punktum, falder dommernes embedsførelse i det hele udenfor ombudsmandens virksomhed. Der er ved betegnelsen „dommerne“ alene tænkt på de egentlige dommere, hvis uafhængighed er sikret ved grundlovens § 64, og mod hvem sager om disciplinær forfølgning kan påkendes af den i retsplejelovens § 1 a omhandlede særlige klageret, men ikke på medlemmerne af administrative instanser, selvom de går under betegnelsen „retter“, f. eks. landsskatteretten, invalideforsikringsretten o. lign. Under dommerens embedsførelse falder også hans bestridelse af hverv som formand for husdyrvoldgiftsretten, fredningsnævn eller andre hverv, der enten af lovgivningen direkte er henlagt til dommerne, eller hvor det for udøvelsen af hvervet er en almindelig betingelse, at vedkommende er dommer. Lægdommeres virksomhed vil falde udenfor ombudsmandens virksomhed, allerede fordi de ikke deltager i statens forvaltning, men alene har judicielle funktioner.

Efter de bemærkninger om forslaget § 1, som indeholdes i den af folketingets udvalg den 27. marts 1953 afgivne betænkning over

forslag til lov om rigsdagens ombudsmand (rigsdagstidende, tillæg B. sp. 1285), hvilke bemærkninger udvalget kan tiltræde, falder dommerfuldmægtigenes virksomhed udenfor ombudsmandens område, når virksomheden består i at beklæde retten. Udvalget er af den opfattelse, at det også i disse tilfælde bør være muligt at fremsætte klage over en dommerfuldmægtig, og man har særlig haft opmærksomheden henvendt på spørgsmålet om adgangen til at indbringe sådanne klager for den særlige klageret.

Udvalget er blevet bekendt med, at klageretten ved dom af 5. september 1953 har taget en klage over en konstitueret dommer under påkendelse. I dette tilfælde drejede det sig om en tjenestemand, der var konstitueret på eget ansvar, og der foreligger vel ikke nogen senere stillingtagen til spørgsmålet om påkendelse af klager over tjenestemænd, der er konstitueret på den ordinære dommers ansvar, men der er efter justitsministeriets mening ikke anledning til at antage, at der ikke også i disse tilfælde skulle være adgang til at indbringe klager over den konstituerede dommer for klageretten. Heri er udvalget enigt.

Klager over dommerfuldmægtigenes administrative virksomhed og over dommerembedernes personale iøvrigt kan indbringes for ombudsmanden.

Efter retsplejelovens § 49 kan den, der anser sig for krænket ved en dommers utilbørlige forhold, kun fremsætte besværing herover til indbringelse for den særlige klageret, såfremt krænkelsen er tilføjet ham under møde for en ret. Udvalget finder det tvivlsomt, om denne begrænsning i klage-

adgangen bør bibeholdes efter indførelse af ombudsmandsinstitutionen, og har henstillet til justitsministeren at tage under overvejelse at stille forslag om en udvidelse af klagerettens kompetence, således at den kan påkende enhver klage over en dommers embedsvirksomhed og over dommerfuldmægtiges embedsvirksomhed i det omfang, klage ikke kan indgives til ombudsmanden.

Udvalget har fundet det rigtigst at fastsætte fristen i § 6 for indgivelse af klage til 1 år efter, at forholdet er begået. Såfremt der klages over, at en sag utilbørligt forhales, må fristen regnes fra ophøret af forsinkelsen.

Efter udvalgets opfattelse følger det af formuleringen af § 6, at enhver kan klage direkte til ombudsmanden uden at forelægge klagen for sine overordnede, selv om klageren er ansat i en tjenstemandsstilling eller indkaldt til aftjening af værnepligt.

Det er udvalget bekendt, at der mellem finansministeriet og statstjenestemændenes centralorganisationer er indledt forhandlinger om fastsættelse af regler, hvorefter der i modsætning til tidligere i et vist omfang kan ydes tjenstemænd godtgørelse for udgifter til bisidder m. v. under disciplinærsager, og udvalget har fundet det rimeligt, at tilsvarende regler skal gælde ved de af ombudsmanden foretagne undersøgelser, hvadenten de er rettet mod en tjenstemand eller mod andre, der virker i statens tjeneste. En hertil sigtende bestemmelse foreslås optaget i § 7.

For at der i lovforslagets § 10, stk. 1, ikke skal kunne lægges mere ind i ordene end tilsigtet, har man fundet en tydeliggørende ændring af bestemmelsen ønskelig.

I § 12, stk. 2, vil det efter udvalgets opfattelse være hensigtsmæssigt at foretage en ændring, hvorefter ikke selve folketinget, men et folketingsudvalg skal træffe afgørelse om, hvorvidt ombudsmanden kan varetage hverv i offentlige eller private virksomheder m. v. En tilsvarende ordning er i forvejen gældende, forsåvidt angår ministres bevarelse af hverv.

I § 13 foreslås af praktiske grunde foretaget en ændring angående fastsættelsen af lønningsforhold m. v. for ombudsmandens medhjælpere.

Udvalget har ment det rigtigt, at ikraft-

trædelsesdatoen fastsættes til den 1. november 1954, og at de særlige overgangsbestemmelser i § 14, stk. 2, udgår.

Udvalget indstiller herefter lovforslaget til vedtagelse med de nedenfor anførte, af justitsministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag.

Ændringsforslag.

Af justitsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 4.

1) Efter „jfr.“ tilføjes: „dog“.

Til § 5.

2) Ordet „administrative“ udgår.

Til § 6.

3) Paragraffen affattes således:

„Klager over de i § 4 nævnte personer kan indgives til ombudsmanden af enhver. Klagen skal være navngiven og skal indgives inden 1 år efter, at forholdet er begået. Ombudsmanden afgør, om klagen giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse. Ombudsmanden kan også optage en sag til undersøgelse af egen drift. Enhver, som er berøvet sin personlige frihed, har ret til i lukket skrivelse at rette henvendelser til ombudsmanden.“

Til § 7.

4) Stk. 4 affattes således:

„Ombudsmanden kan indkalde personer til for retten at afgive vidnesbyrd om forhold, som er af betydning for hans undersøgelse. Herom gælder retsplejelovens regler om efterforskningsforhør, jfr. retsplejelovens kap. 74. Retsmøderne er ikke offentlige. Den person, som en klage angår, er berettiget til selv og med bisidder at overvære sådanne vidneforhør. Justitsministeren giver regler for, hvem der kan optræde som bisidder. De for tjenstemænd til enhver tid gældende regler om afholdelse af udgifter til bisidder m. v. ved disciplinær forfølgning finder tilsvarende anvendelse.“

Til § 10.

5) Stk. 1 affattes således:

„Får ombudsmanden kundskab om fejl eller forsømmelser af større betydning, som er begået af nogen af de i § 4 omhandlede personer, giver han meddelelse herom til folketinget og til vedkommende minister.“

Til § 12.

6) Stk. 2 affattes således:

„Ombudsmanden må ikke uden samtykke af et udvalg, som folketinget har overdraget at træffe afgørelse herom, have hverv i offentlige eller private virksomheder, foretagender eller institutioner.“

Til § 13.

7) Paragraffen affattes således:

„Ombudsmanden antager og afskediger selv sine medhjælpere. Disses antal, lønning og pension fastsættes på samme måde som i folketingets forretningsorden bestemt for folketingets tjenestemænd m. fl. De med ombudsmandshvervet forbundne udgifter afholdes på folketingets budget.“

Til § 14.

8) Stk. 1 affattes således:

„Denne lov træder i kraft den 1. november 1954.“

9) Stk. 2 udgår.

Vagn Bro. Marius Buhl. Bøgholm. Bertel Dahlgaard. Holger Eriksen.

næstformand.

Poul Hansen (Kalundborg). Heick. Hougaard. Aage Knudsen. Thisted Knudsen.

Peter Kristensen. K. Axel Nielsen. Karl Olsen. Gustav Pedersen. Rasting.

Edel Saunte,
formand og ordfører.

Østergaard.